

Tisková zpráva

Postoj české veřejnosti k přijímání uprchlíků z Ukrajiny – červen/červenec 2023

- ⊙ O vývoj situace okolo uprchlíků z Ukrajiny se zajímají více než dvě pětiny (43 %) českých občanů.
- ⊙ 9 % občanů je pro možnost trvalého usazení se ukrajinských uprchlíků zde, další necelé dvě třetiny (64 %) upřednostňuje pouze dočasné přijetí s následným návratem do země původu.
- ⊙ 46 % Čechů si myslí, že se daří začleňovat ukrajinské uprchlíky do naší společnosti, stejně velká část veřejnosti si myslí opak.

Zpracoval:

Jan Červenka

Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v. v. i.

Tel.: 210 310 586; e-mail: jan.cervenka@soc.cas.cz

V šetření, jež probíhalo v období od konce května do poloviny třetí dekády července 2023, Centrum pro výzkum veřejného mínění dotazovalo sadu otázek týkajících se postojů české veřejnosti k přijímání uprchlíků z Ukrajiny. Dotazovaní konkrétně vyjadřovali své postoje k přijímání ukrajinských uprchlíků vzhledem k možnosti jejich trvalého usazování se v České republice a názory na to, zda se daří, nebo nedaří začleňovat ukrajinské uprchlíky do naší společnosti. Součástí dotazování bylo i zmapování zájmu o aktuální vývoj okolo této situace.

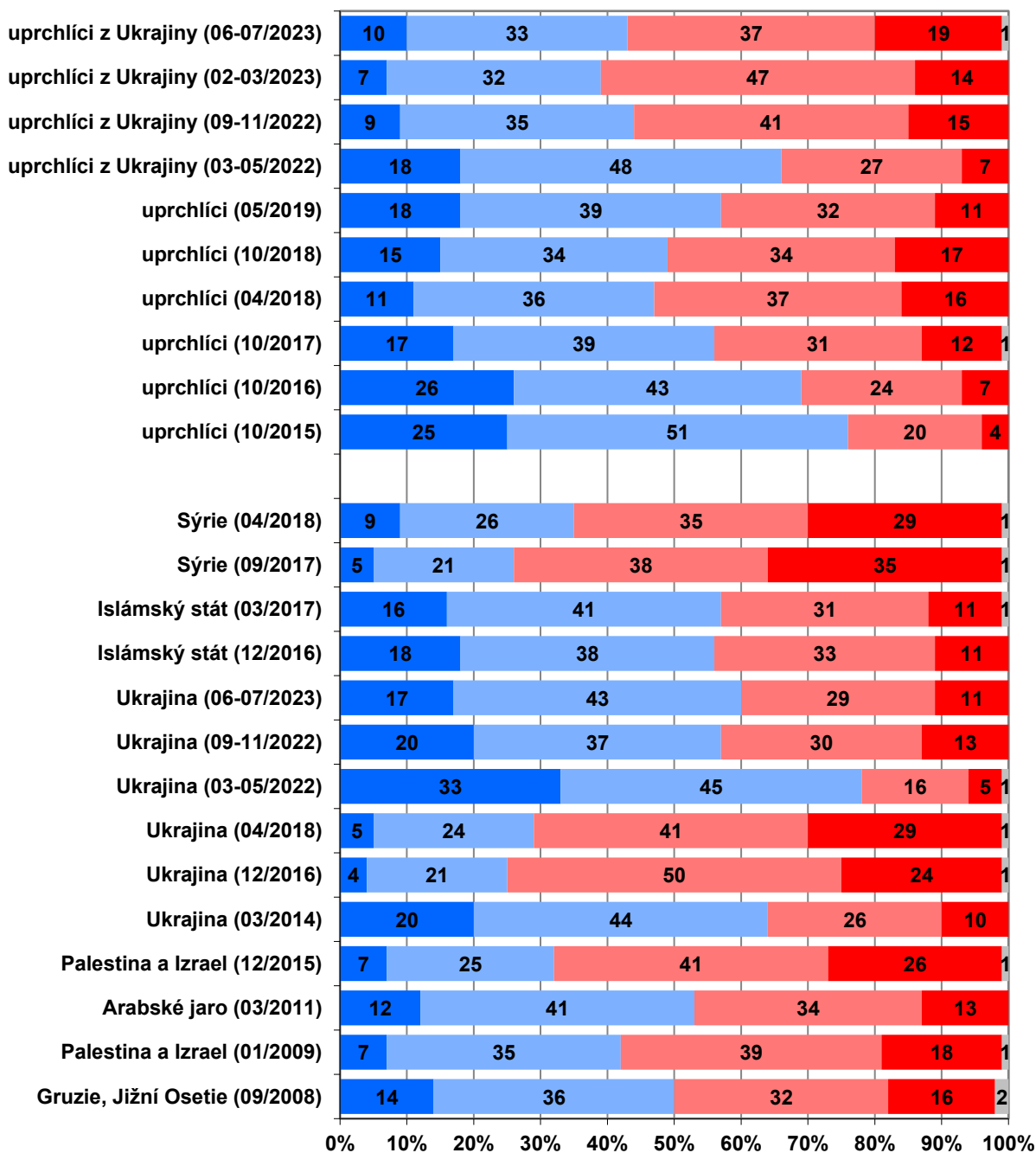
Zájem¹ o aktuální vývoj situace kolem uprchlíků z Ukrajiny se v průběhu uplynulého roku výrazně snižoval, když v období od jara loňského roku, kdy se pohyboval na úrovni dvou třetinové většiny (66 %), do podzimu, kdy byl zaznamenán na úrovni 44 %, klesl o 22 procentních bodů. Následné šetření realizované v únoru a březnu 2023 pak naznačovalo, že tento pokles pokračoval i následně, i když už zdaleka nebyl tak ostrý. Podle výsledků aktuálního šetření se však zastavil, přičemž zjištěný zájem je dokonce nepatrně vyšší (o 4 procentní body) než v období února a března 2023 a statisticky se významně neliší od předposledního šetření, jež proběhlo loni na podzim. Jak ukazují výsledky zachycené v grafu 1, o aktuální vývoj situace okolo uprchlíků z Ukrajiny se zajímají o málo více než dvě pětiny (43 %) českých občanů, v tom 10 % rozhodně a 33 % spíše, naopak nezájem vyjádřilo 56 % respondentů (o pět procentních bodů méně v porovnání s předchozím výzkumem), z nichž 19 % se o vývoj dané situace nezajímá rozhodně a 37 % se o něj nezajímá spíše. V dlouhodobém srovnání se zájmem o vývoj situace okolo uprchlíků obecně, který v kompletním přehledu nabízí graf 2, je patrné, že po prvotním vzepětí z loňského jara, které zájem o vývoj situace okolo uprchlíků z Ukrajiny postavilo velmi vysoko i mezi nejrůznějšími událostmi v mezinárodním kontextu, se tento takto specificky orientovaný zájem snížil a dostal se na úroveň, která je nižší, než jaký byl zájem o vývoj situace okolo uprchlíků obecně v letech 2015 až 2019.

Pokud srovnáme současný zájem o dění kolem uprchlíků z Ukrajiny s jinými událostmi ve světě, vidíme, že je zřetelně nižší ve srovnání se souběžně zjišťovaným zájmem o vývoj situace na samotné Ukrajině. Ve svém maximu pak zájem o vývoj situace okolo uprchlíků z Ukrajiny vesměs převyšoval zájem o jiné události v mezinárodním kontextu a i po svém zaznamenaném propadu v průběhu uplynulého roku stále ještě převyšuje zájem o vývoj situace v Sýrii nebo na Ukrajině, jak je zaznamenávaly výzkumy v letech 2016 až 2018.

Zájem o vývoj situace okolo uprchlíků z Ukrajiny se zvyšuje spolu s nejvyšším dosaženým vzděláním a s deklarovaným obecným zájmem o politiku. Velmi silně je pak propojený se zájmem o vývoj situace na Ukrajině.

¹ Znění otázky: „Zajímáte se o aktuální vývoj situace okolo uprchlíků z Ukrajiny? Rozhodně ano, spíše ano, spíše ne, rozhodně ne.“

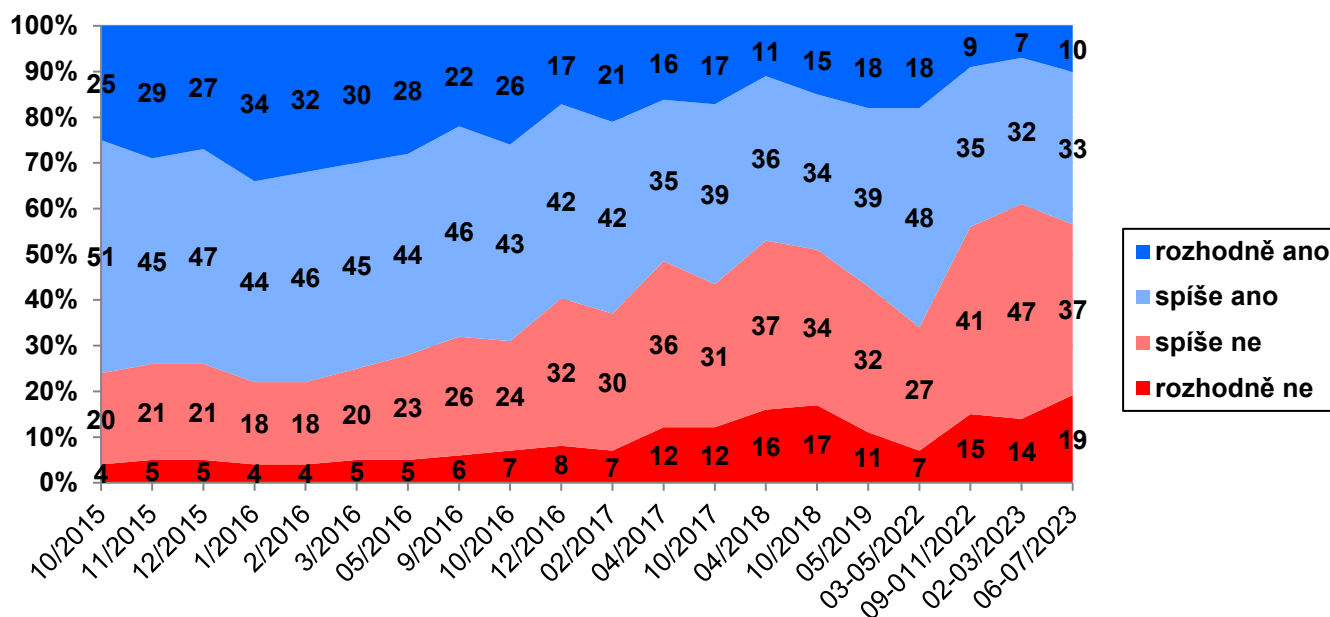
Graf 1: Srovnání zájmu o vybrané události (%)

Pozn.: Otázka pokládána v období let 2015 až 2019 se týkala uprchlíků obecně.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost.

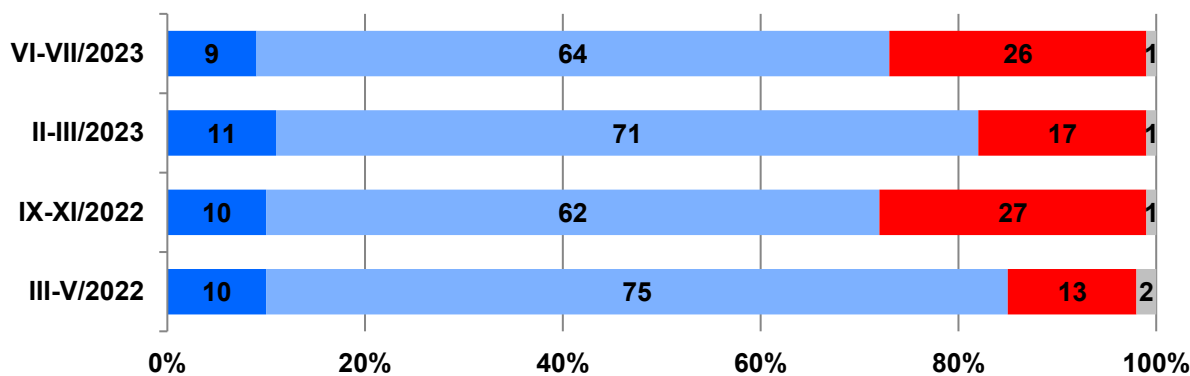
Graf 2: Zájem o aktuální vývoj situace okolo uprchlíků – časové srovnání (%)

Pozn.: Otázka pokládaná v období let 2015 až 2019 se týkala uprchlíků obecně. Dopočet do 100 % je tvořen odpovědí „neví“.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost.

Graf 3: Postoj k přijetí uprchlíků z Ukrajiny² (%)

- Ano, měli bychom je přijmout a nechat je usadit se zde
- Ano, měli bychom je přijmout do doby, než budou schopni vrátit se do země svého původu
- Ne, neměli bychom přijímat tyto uprchlíky
- Neví

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost.

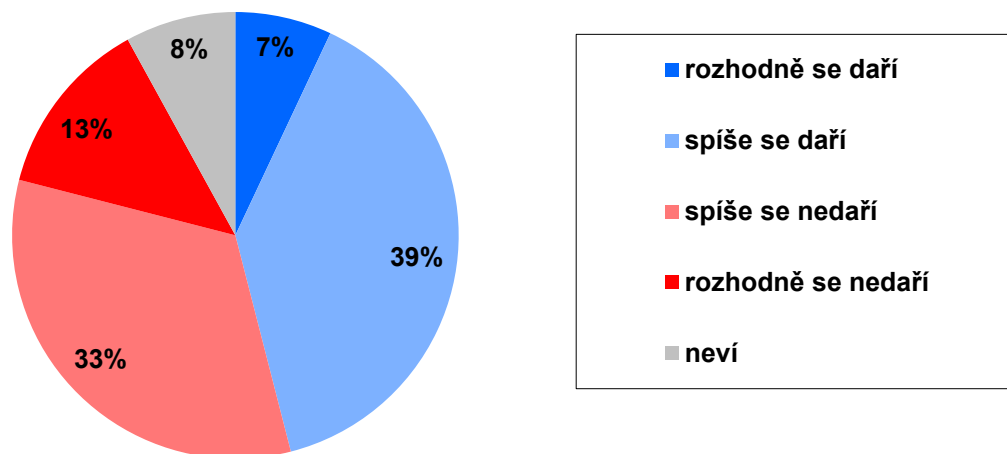
² Znění otázky: „Podle Vašeho názoru, měla by Česká republika přijmout uprchlíky z Ukrajiny? Ano, měli bychom je přijmout a nechat je usadit se zde, ano, měli bychom je přijmout do doby, než budou schopni vrátit se do země svého původu, ne, neměli bychom přijímat tyto uprchlíky.“

Respondentů jsme se dále konkrétně ptali na jejich názor na přijímání uprchlíků z Ukrajiny, a to v kontextu jejich případného trvalého usazení se zde, nebo možnosti pouze dočasného pobytu s návratem do země původu, jakmile to situace bude umožňovat (viz graf 3). Výsledky ukázaly, že necelá desetina (9 %) občanů je pro možnost trvalého usazení se těchto uprchlíků zde, další necelé dvě třetiny (64 %) upřednostňují pouze dočasné přijetí s následným návratem do země původu, jakmile bude takový návrat možný, a asi čtvrtina (26 %) si myslí, že bychom zde uprchlíky z Ukrajiny neměli přijímat vůbec.

Oproti výzkumu z období února a března 2023 se objevil devítibodový nárůst podílu kategorického odmítání uprchlíků, který se tak vrátil na úroveň výzkumu z podzimu minulého roku, přičemž na druhé straně došlo ke snížení podílu odpovědí podporujících dočasné přijetí ukrajinských uprchlíků o 7 procentních bodů.

Vstřícnost ve vztahu k přijímání roste spolu se zvyšujícím se stupněm nejvyššího dokončeného vzdělání, s rostoucí spokojeností s politickou situací, s rostoucí spokojeností s vlastním životem, s rostoucím příjmem a se zlepšujícím se hodnocením životní úrovně vlastní domácnosti. Kromě toho vykazuje i pozitivní korelaci se zájmem o vývoj situace v souvislosti s ukrajinskými uprchlíky a o vývoj situace na Ukrajině obecně. Pro trvalé přijímání uprchlíků z Ukrajiny jsou častěji mladí lidé ve věku od 20 do 29 let, studenti, absolventi vysokých škol, dotázaní z větších měst s populací od 50 tisíc výše, Pražané, lidé důvěřující vládě či prezidentovi, voliči vládních stran a ti, kdo se rozhodně zajímají o vývoj situace na Ukrajině nebo o situaci okolo uprchlíků z Ukrajiny. Naopak proti přijímání uprchlíků z Ukrajiny se ve zvýšené míře vyslovovali dotázaní se středním vzděláním nebo vyučení bez maturity, lidé nespokojení se současnou politickou situací, ti, kdo životní úroveň vlastní domácnosti hodnotí jako špatnou, ti, kdo se nezajímají o vývoj situace na Ukrajině, a ti, kdo se rozhodně nezajímají o vývoj situace okolo uprchlíků z Ukrajiny.

Graf 4: Nakolik se daří, nebo nedaří začleňování ukrajinských uprchlíků do naší společnosti (%)³

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost 26. 5. – 24. 7. 2023, 929 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

Poslední otázka se zaměřila na to, nakolik se naší společnosti daří, nebo nedaří začleňování ukrajinských uprchlíků. Výsledky zachycené v grafu 4 ukazují, že necelá polovina (46 %) si myslí, že se to daří, přičemž 7 % říká, že se to daří rozhodně, a podle dalších 39 % se to daří spíše. Stejně velká část populace (46 %) si ovšem myslí opak, přičemž podle 33 % se začleňování ukrajinských uprchlíků spíše nedaří a podle 13 % se rozhodně nedaří. Dalších 8 % dotázaných se nedokázalo rozhodnout a zvolilo odpověď „nevím“.

³ Znění otázky: „Daří, nebo nedaří se naší společnosti podle Vás začleňovat uprchlíky z Ukrajiny? Rozhodně se daří, spíše se daří, spíše se nedaří, rozhodně se nedaří.“

Podrobnější analýza ukázala, že hodnocení zdařilosti začleňování ukrajinských uprchlíků do naší společnosti se zlepšuje spolu se zvyšujícím se stupněm nejvyššího dokončeného vzdělání, s rostoucí spokojeností s osobním životem, se zlepšujícím se hodnocením životní úrovně vlastní domácnosti, se zvyšující se spokojeností se současnou politickou situací, s rostoucím zájmem o vývoj situace na Ukrajině i o vývoj situace okolo ukrajinských uprchlíků, s rostoucí důvěrou vládě či prezidentovi, s rostoucí podporou kroků vlády na podporu Ukrajiny a s narůstající vstřícností k přijímání uprchlíků z Ukrajiny. S rostoucím věkem se hodnocení zdařilosti začleňování uprchlíků do naší společnosti naopak zhoršuje. Relativně příznivější hodnocení se objevuje u voličů vládních stran, naopak kritičtější jsou rozhodní nevoliči.

Technické parametry výzkumu

<i>Výzkum:</i>	<i>Naše společnost, v23-06</i>
<i>Realizátor:</i>	<i>Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v. v. i.</i>
<i>Projekt:</i>	<i>Naše společnost – projekt kontinuálního výzkumu veřejného mínění CVVM SOÚ AV ČR</i>
<i>Termín terénního šetření:</i>	<i>26. 5. – 24. 7. 2023</i>
<i>Výběr respondentů:</i>	<i>Kvótní výběr</i>
<i>Kvóty:</i>	<i>Kraj (oblasti NUTS 3), velikost místa bydliště, pohlaví, věk, vzdělání</i>
<i>Vážení dat:</i>	<i>Vzdělání X NUTS2, věk X NUTS2, pohlaví X kraj, velikost místa bydliště X věk, vzdělání X věk</i>
<i>Zdroj dat pro kvótní výběr a vážení dat:</i>	<i>Český statistický úřad</i>
<i>Reprezentativita:</i>	<i>Obyvatelstvo ČR ve věku od 15 let</i>
<i>Počet dotázaných:</i>	<i>929</i>
<i>Počet tazatelů:</i>	<i>78</i>
<i>Metoda sběru dat:</i>	<i>Osobní rozhovor tazatele s respondentem – dotazování CAPI</i>
<i>Výzkumný nástroj:</i>	<i>Standardizovaný dotazník</i>
<i>Otázky:</i>	<i>PM_11m; PM_203; PM_240</i>
<i>Kód zprávy:</i>	<i>pm230814</i>
<i>Zveřejněno dne:</i>	<i>14. srpna 2023</i>
<i>Zpracoval:</i>	<i>Jan Červenka</i>

Slovníček pojmů:

Kvótní výběr – napodobuje strukturu základního souboru (u nás je to obyvatelstvo České republiky starší 15 let) pomocí nastavení velikosti vybraných parametrů, tzv. kvót. Jinými slovy kvótní výběr je založen na stejném procentuálním zastoupení vybraných vlastností. Pro tvorbu kvót používáme údaje z Českého statistického úřadu. V našich výzkumech jsou stanoveny kvóty na pohlaví, věk, vzdělání, region a velikost obce. Vzorek je tedy vybrán tak, aby procentuální podíl např. mužů a žen ve vzorku odpovídal procentuálnímu podílu mužů a žen v každém kraji ČR. Podobně je zachován procentuální podíl obyvatel jednotlivých krajů ČR, občanů různých věkových kategorií, lidí s různým stupněm dosaženého vzdělání a z různých velkých obcí.

Reprezentativní výběr je takový výběr z celé populace, z jehož vlastností se dá platně usuzovat na vlastnosti celé populace. V našem případě to tedy znamená, že respondenti jsou vybráni tak, abychom zjištěné údaje mohli zobecnit na obyvatele České republiky starší 15 let.

Vážení dat – způsob zvýšení reprezentativity souboru vzhledem k vybraným charakteristikám populace pomocí přiřazení váhy každému respondentovi. Váhy jsou vytvářeny pomocí metody iterativního proporčního vážení a pohybují se v rozsahu 0,333 až 3.

Centrum pro výzkum veřejného mínění (CVVM) je výzkumným oddělením Sociologického ústavu AV ČR, v. v. i.. Jeho historie sahá do roku 1946, kdy jako součást Ministerstva informací začal fungovat Československý ústav pro výzkum veřejného mínění. Současné Centrum vzniklo v roce 2001 převedením svého předchůdce (IVVM) z Českého statistického úřadu do Sociologického ústavu AV ČR, v. v. i. Včlenění do vědecké instituce zaručuje kvalitní odborné zázemí a kredit pracoviště; jako součást akademického prostředí musí CVVM SOÚ AV ČR, splňovat veškeré nároky a dosahovat tak té nejvyšší odborné úrovně. Hlavní náplní práce oddělení je výzkumný projekt Naše společnost, v jehož rámci je prováděno deset šetření ročně. Jedná se o průzkum veřejného mínění na reprezentativním vzorku české populace od 15 let, kterého se vždy účastní přibližně 1000 respondentů. Omnibusová podoba dotazníku umožňuje pokrýt velkou šíři námětů, a do šetření jsou proto pravidelně řazena politická, ekonomická i další obecně společenská témata. Jsou využívány jak opakované otázky, které umožňují sledovat vývoj zkoumaných jevů, tak náměty nové, reagující na aktuální dění. Díky dlouhodobému a kontinuálnímu charakteru je tento vědecký projekt zkoumání veřejného mínění v České republice ojedinělý.
